

Holiday of a Lifetime!

Vill du veta hur en 39 år gammal whisky doftar genom att dra in aromen direkt från tappningshålet i ekfatet som den fortfarande ligger på?

Eller smaka på en 20-åring efter att ha fyllt upp ett Glencairnglas med provtagningssskopan direkt ur det dammiga Bourbonfatet?

Jag har upplevt dessa mirakulösa ögonblick i det allra heligaste, i speciallagret på destilleriet Royal Lochnagar- ett av Skottlands minsta – lagliga – whiskydestilleri i hjärtat av det destilleritäta Speyside, det världskända whiskybältet på det skotska höglandet.

Har du med dig en av Sveriges mest erfarne kännare av skotsk single maltwhisky, Douglas Christianson. ordförande i Svenska Whisky Förbundet och en ofta anlita guide och dörr eller snarare fatöppnare för whiskyklubbar, förvandlas man från en alldaglig whiskyälskare till en VIP-connoisseur och blir bemött därefter redan i entrén. Det var han som lotsade oss 17 resenärer från Svenska Whisky Associationen whiskyklubb under den fem dagar långa safarin genom Highlands samt ”sniffning” av Speyside, den 19 – 23 september.

Vi fick uppleva det som mycket få andra ”whiskyturister” kommer i närheten av, som ända in i de spindelvävsdammiga raderna av staplade ekfat på den kungliga hovleverantören Royal Lochnagar. Under proberingsrundturen på smala serpentinvägar genom det ödsliga landskapet mer bebottnat av miljontals får än skottar. avlöste överraskningarna varandra.

Plötsligt fick gruppen kliva av bussen och gå till fots över den välvda stenbron över floden för att över huvud taget kunna ta sig över den ”bräckliga” konstruktionen. Det var strax före besöket på kungliga destilleriet, granne med drottningfamiljens sommarresidens.

Rundturen var så späckad i tiden att lunchen fick ätas ombord på bussen, en lækker dubbelmacka med ägg och bacon plus en burk öl, skotsk givetvis. Trots att de första provningarna avnjöts redan före lunchtid spårade varken minibussen av vägen eller dess upprymda resenärer ur.

Givetvis! Efter hand växte antalet inköpta rariteter hotande nära överviktsbarriären på Norwegians 737:a från Edinburgh till Kastrup. Min egen resväska svällde från knappt tre kilo på avresan till 18,5 kilo på hemfärden allt medan krediten på bankkortet växte dramatiskt.

De två sista buteljerna, den 16-åriga Lagavulin Destillers Edition tappningen satt långt inne. Först strax efter avfärden på söndag förmiddag lyckades whiskyshopen vid Pitlochry ”eget destilleri” Blair Athol trollo fram dem till oss till vrakpriset 660 kronor stycket. Medan vi ivrigt väntade på beskedet om butiken skulle lyckas få fram godsaken, stillades vår oro av en flaska som butiksbiträdet tröstade oss med, medan vi väntade oroligt på beskedet.

Det kallar jag service! Jag minns inte whiskyens namn. Någon annan kanske?

En annan av flera höjdare, blev egenbuteljeringen av en sherryfatsdoftande 16 -årig Aberlour. Nu bär flaskan mitt namn på etiketten sedan jag för egen hand fyllt den, satt i korken och förseglat den. Den finns nu registrerad i destilleriets loggbok som nummer 32 den 20 september 2012. Kanske en dag någon av sönerna besöker tappningsrummet och hittar pappas namn under just det datumet. Den står givetvis på hedersplatsen i barskåpet, orörd förstås.

Vi fick på proberingsresan lördag eftermiddag höra hur det låter när whisky sover sin skönhetssömn. "Gentlemen, sa den kiltprydda guiden, if you are silent a while, you can listen to the sound of sleeping whisky in a cask which had matured two years extra in a Sauternes wine-cask."

Nu står även en sådan butelj märkt Edradaur, ett pyttelitet destilleri strax utanför Pitlochry i en sagolikt vacker gårdsmiljö. Den fryntlige skotten som ledde rundvandringen betonade, liksom alla andra whiskyguider under resan, att det var strängt förbjudet att fotografera eller på andra sätt skapa risk för gnistbildning som kan antända den alkoholmättade luften omkring spritpannorna i glänsande kopparplåt.

Eller som han målande uttryckte sig – "It is a sunny, beautiful day, a perfect day to die on..."

På förmiddagen ledde Douglas själv proberingen av några rariteter vid stadens whiskyproducent Blair Athol, som ingår i den mäktiga spritkoncernen Diageo, kallas också Bell's destilleriet efter den blended whisky som man i huvudsak levererar till.

Vid provningen jämförde vi två Caol Ila, den ena original 12-åring. Den andra var Caol Ila Distillers Edition tappningen, som varken smakade eller doftade av någon torvrök. Inte förrän åtta droppar vatten spädde ner de 2 centilitrarna i glaset. Då skedde miraklet, den bernstensfärgade dryckens slumrande rökkaraktär väcktes till liv! Uttrycket "några droppar vatten väcker whiskyn till liv", blev en högst påtaglig sanning. Och ännu ett magiskt ögonblick att minnas.

Speysideturen kom att bjuda på långt fler highlights, som när Louise guidade oss på Cardhu, efter proberingen tar mig under armen och log. Sonen Mattias hade försynt påpekat att "pappa har nedsatt syn och inte vet var han kan avnjuta en cigarrett". Kom med mig, sa hon glatt och förde mig till rökrotan på en grön gräsplätt utom synhåll för övriga deltagare.

- Jag undrade förstås hur hon kunde stå ut i detta karga, glesbebodda landskap.

- Jodå, sa hon, men priset blev högt. "Jag var gift med en tysk man, men han tröttnade på att bo mitt i en fårscock bortom all sans och vett. Så han reste hem."

- Så du är en singel lady nu då?

- Yes, sa hon och log mystiskt. En gammal Cardhu singel malt smakar bäst tillsammans med en single lady. Har du lust att prova?

- Gärna, men bussen rullar strax vidare.

- Så synd! Jag tror att en 47-åring hade fallit dig i smaken...

Hon skrattade så glatt när hon bjöd mig armen ner till bussen. Ännu ett minne för livet.

På Cragganmore, den tredje provningen, började en ädel single maltwhiskys långa resa från det mältade kornet via mäskkaret till washback där koldioxid-bubblande "öl" till avsilningen före spritpannans destillation med återringning, reflux, som skapar de aromatiska estrarna i spriten och till sist dess långa sömn på ekfat, fastna i bakhuvudet.

Amerikanska bourbonfat skänker vanilj och honungskaraktären under de tiotalet eller fler första lagringsåren till avrundningen, finishen på europeiska sherryvinfat där drycken tillförs sin unika karaktär i smak och arom från ekfatets vinmättade porer.

Den slutliga avrundningen sker under ca 1 år i dubbelförädlad, double matured fat som lagrat tex sherry, portvin, madeira, sautern, malaga.

Fjolårets Caol Ila Distillers Edition fick till exempel sin unika arom från finishen på ett italienskt dessertvinsfat.

Ingen av oss lär heller någonsin glömma Joes bar utanför Craigellachie där den nu 83-årige bartendern serverar sina gäster sju dagar i veckan i hans minimala pub nere vid floden som strömmar förbi. Trångt men stämningsfullt vid bardisken.

På hyllorna bakom hans rygg trängdes över 100 whiskysorterna på hyllrad efter hyllrad. Medan Mattias läste upp namnen på etiketterna vände sig en medelålders dam på barstolen intill mig och föreslog en Macallan, hennes favorit. Hon hade väl snappat situationen, kanske tytt SWA.

Namnet på min gröna keps som Swedish Whisky Association. Ännu ett exempel på hur ett whiskyintresse kan föra människor samman, otvunget och trivsamt.

Medan den spensliga Joe fyllde upp mitt glas med skakig hand, berättade hon om destilleriet som hon fastnat för, som mognar fram den vaniljdoftande, lite citruspräglade aromen i den runda eftersmaken som visade sig underbart smakrik även för en rökwhiskyfrälst krönikör under Highlandsproberingen. Joes fru dog för några år sedan. Hon hade bott i huset under hela sitt liv, utom när hon tjänstgjorde som armélotta i norra Afrika en tid under Andra världskriget.

Hon älskade väl sitt liv i det lilla samhällets charmiga vardag tiotals mil från de fem miljoner skottar som trängs i storstadsregionernas Glasgow och Edinburgh. Norr därom fyller ett tiotal miljoner får på de ödsliga bergssluttningarna på höglandet. Det är heller ingen slump att pärlbandet av destillerier hamnat på höga höjdplatåer med utsikt över serpentinvägarna som leder upp till Highlands. Härifrån kunde hembrännarna i god tid upptäcka fogdar och skattmasar i sin jakt på de otaliga olagliga brännerierna. En del av dem har genom åren vuxit till moderna fabriker där miljontals liter sprit forsar ur kopparpannor som mäter fem – sex meter i höjd, om inte mer!

Ingen glömmer väl heller frukosttallriken på Bed and Breakfast på det högst charmiga Button Boss. Inte ens fyra morgnar med "Fully Scottish Breakfast" kunde få en att avstå från nationalrätten Haggies, en Norrlandspösaliknande inälvspudding som smakade lever och korngryn. Denna höjpunkt toppade tallrikens två stekta ägg, skinka, champinjoner, tomatkivor, korv och som sagt Haggies tillsammans med en tjock pannkaka med lönnsirap och svart kaffe.

Kvällarnas pubrundor inleddes med Fish and Chips en dubbelpanerad läcker fiskfile med smakrik örtsås.

Det var förstås inget som kunde jämföras med lördagskvällens final på resan med fyra rätters middag som startade lite chockartat.

Sist till restaurangen anlände den sjuttonde kamraten iförd full kiltmundering med knästrumpor, svarta skor, kavaj med jaktkniv och skinnpung till pluntan, basker och därunder en skjorta, inköpta under lördagseftermiddagen.

I elfte timmen, men ändå i tid.

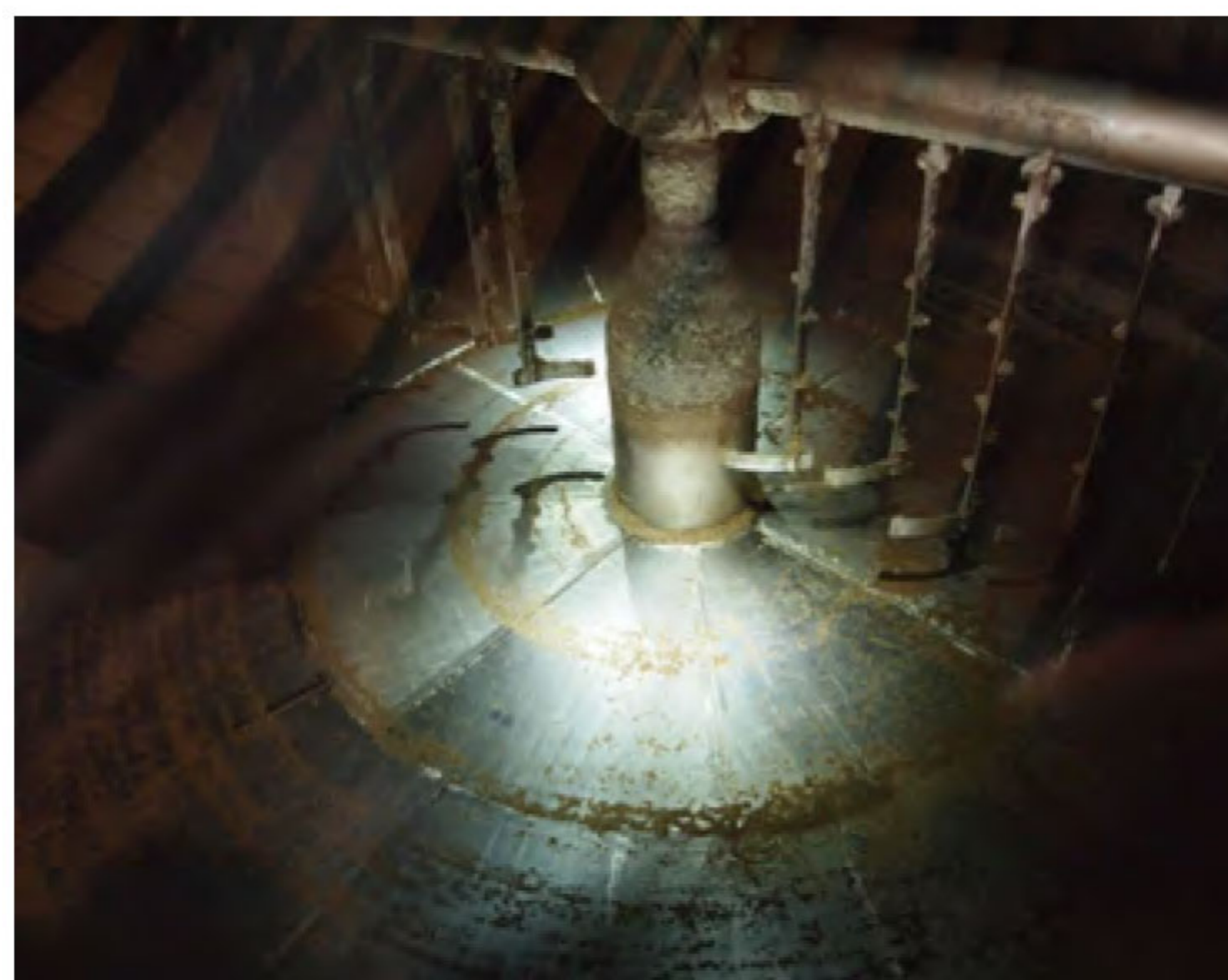
Han blev min bordsgranne under kvällen, den urstolte Ulf Marksell överlycklig över att ha infriat en av sitt livs drömmar, att en dag bära kilten.

Med löftet från Douglas om att han ska skaka fram en svärfångad 18-årig Tallisker av 2012:s årgång, en Single mal från det klassiska destilleriet i västra Highlands, skönheten i smak och arom, som för fem år sedan utsågs av finsmakarna till Årets finaste whisky, avnjöt jag en superfinal på min "Holiday of a Lifetime, ostbrickan som toppades av grönmögelostar.

Med Albert Engströms klassiska bevingade fras om att "Kräftor kräva dessa drycker", snaps alltså i bakhuvudet beställde jag in en absolut favorit som lyfte ostens kraftiga aromer till Highlands skyar, en 16-årig rökmättad Lagavulin som restaurangen "självklart" hade i whiskykällaren. Fattas bara!

Jo, jag höll på att glömma äventyrets höjdpunkter. Avdelningen skämt.

Mikael frågade hur många liter vi tror ryms i whiskyfatet vid entrén till Edradaur. Han fick ett snabbt svar - "Men Mikael då, nu får du hålla igen lite. Detta är ju en kompostbehållare, ser du väl!"

Sällskapetets enda dam, en blond skönhet i 30-årsåldern, skrattade hjärtligt. Lika hjärtligt som när hon under en proberingshöjdare fick frågan om hur det kändes att vara ensam, kvinna bland 17 whiskydoftande herrar.

”För jävligt!” sa hon spontant och smuttade på sin Caol Ila.

Tänka sig att inte ens en ständigt dimhöjd syn, Glaukom eller grön starrs begränsade synfält stoppade en upplevelse av högsta kaliber! Det fanns alltid en arm att greppa tag i när en hög trottoarkant närmade sig. Tack underbara vänner! Och särskilt du Mattias, som gjorde denna outstanding upplevelse möjlig!

Och tack Sverker för en välkomponerad safari där smakupplevelserna duggade tätt. Men hur fixade du tre soldagar av fem, i ett annars mestadels småregnigt Skottland, med över 310 regndagar per år?

Och tack Sverker för en välkomponerad safari där smakupplevelserna duggade tätt. Men hur fixade du tre soldagar av fem, i ett annars mestadels småregnigt Skottland, med över 310 regndagar per år?

Vi avrundar med ett skotskt skämt, signerat Douglas själv.

Prick klockan tio lördag förmiddag kommer den förste pubgästen in och fram till bardisken, beställer tre whisky, lyfter glasen, skålar och tömmer dem ett efter ett.

Samma visa vecka efter vecka. Bartendern frågar till slut om den märkliga proceduren och får till svar att mannen har två bröder, en i Australien och en i Kanada, så de kan bara träffas på detta sätt.

Nästa lördag beställer mannen bara två glas. Vad nu då? Har någon av bröderna dött? Inte alls, men jag har blivit nykterist, Men det ska ju inte mina bröder behöva lida av!

Det skålar vi på, som skottarna själva säger - Slainte!

/Jan-Olof, utvald resekåsör under resan

